

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060206

DOM
2017-07-07
Stockholm

Mål nr
P 8708-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-09-30 i mål nr P 2141-16, se bilaga A

KLAGANDE

Sotenäs kommun
456 80 Kungshamn

Ombud:
RH M W

MOTPARTER

1. MA

2. MA

3. AB

4. JB

5. HD

6. LE

7. KE

n Dok.Id

1346779

Postadress Box 2290 103 17 Stockholm	Besöksadress Birger Jarls Torg 16	Telefon 08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se	Telefax 08-561 675 59	Expeditionstid måndag – fredag 09:00-15:00
---	---	---	---------------------------------	---

8. SE

9. EF

10. KG

11. JH

12. KH

13. ACHJ

14. BJ

15. SJ

16. MK

17. KME

18. LD

19. IS

20. MTJ

SAKEN

Detaljplan för del av X och Y i Kungshamn i Sotenäs kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen kommunfullmäktiges i Sotenäs kommun beslut den 18 februari 2016, § 21, dnr BN 2013/919, att anta detaljplanen för del av X och Y i Kungshamn i Sotenäs kommun.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Sotenäs kommun har yrkat i första hand att Mark- och miljööverdomstolen, med upphävande av mark- och miljödomstolens dom, fastställer kommunfullmäktiges i Sotenäs kommun beslut den 18 februari 2016, § 21, dnr BN 2013/919, att anta detaljplan för del av X och Y i Kungshamn i Sotenäs kommun. I andra hand har kommunen yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med upphävande av mark- och miljödomstolens dom, återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

MA, MA, AB, JB, HD, LE, KE, SE, EF, KG, JH, KH, ACHJ, BJ, SJ, MK, KME, LD, IS och **MTJ** har motsatt sig ändring.

UTVECKLAN AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Sotenäs kommun har anfört i huvudsak följande:

Miljökonsekvensbeskrivningen och dess underlag innehåller de uppgifter som rimligen behövs. Kommunen har agerat inom de ramar som finns för planläggning och har handlagt ärendet på ett formellt riktigt sätt. Kommunen har också gjort en rimlig avvägning mellan de allmänna intressena och de motstående enskilda intressena.

Bestämmelserna om miljökonsekvensbeskrivningar reglerar inte vilka alternativa lokaliseringar och utformningar som bör omfattas av en miljökonsekvensbeskrivning, utan detta är något som får utvecklas genom praxis. Högsta förvaltningsdomstolen har i HFD 2011 not. 29 uttalat att hur utförlig redovisning som behövs givetvis varierar och måste bedömas med hänsyn till omständigheterna i varje enskilt fall. I det målet fann Högsta förvaltningsdomstolen att det var av särskilt intresse att den aktuella hamnverksamheten inte fick bedrivas utan tillstånd av miljödomstol. Högsta

förvaltningsdomstolen konstaterade att i ett sådant tillståndsärende kan olägenheter och risker i de avseenden som sökanden har anfört bedömas bättre än i ett detaljplaneärende. Kommunen menar att så är fallet i nu aktuellt ärende. Högsta förvaltningsdomstolens slutsats blev att miljökonsekvensbeskrivningen som fanns i detaljplaneärendet skulle godtas trots att det förelåg vissa brister.

Miljönämnden i mellersta Bohuslän påtalade i sitt första yttrande, under samrådet, att någon lokaliseringsutredning inte gjorts. Nämnden anförde dock i sitt senare yttrande, under granskningen, att den framfört synpunkter i det tidigare yttrandet som beaktats i planarbetet, att miljöfrågorna hanterades inom ramen för miljöprövningsprocessen och att nämnden därför inte hade några ytterligare synpunkter.

I samtliga versioner av planbeskrivningen (s 18 i samrådshandlingen, s 19 i granskningshandlingen och s 21 i antagandehandlingen) görs en hänvisning till miljökonsekvensbeskrivningen i det av Rena Hav AB parallellt med detaljplaneärendet bedrivna miljötillståndsärendet avseende bl.a. tillstånd till en biogasanläggning.

Miljökonsekvensbeskrivningen i miljötillståndsärendet är upprättad den 22 december 2014. En beskrivning av lokaliseringsalternativ görs där i avsnitt 6 och 7. Som bilaga 1 A till miljökonsekvensbeskrivningen finns dessutom en lokaliseringsutredning från december 2014. I nämnda underlag finns utförligt redogjort för varför vald plats är den lämpligaste samt utförliga bedömningar och förklaringar till varför andra alternativ inte är lämpliga.

Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har i tillståndsdomen den 10 november 2016 i mål nr M 1213-16 funnit att det inte föreligger någon brist på redovisning av alternativ lokalisering i Rena Hav AB:s miljökonsekvensbeskrivning i bolagets ansökan om miljötillstånd.

Det kan noteras att kommunen inte gavs tillfälle att yttra sig över fastighetsägarnas överklaganden innan mark- och miljödomstolen avgjorde målet. Kommunen fick inte heller tillfälle att yttra sig innan länsstyrelsen avgjorde målet.

Av Mark- och miljööverdomstolens dom den 20 januari 2016 i mål P 2134-15 kan dras den slutsatsen att endast omständigheten att det i miljökonsekvensbeskrivningen eller planbeskrivningen inte finns redogjort för någon alternativredovisning eller någon motivering till varför en sådan saknas, inte i sig alltid medför att detta är en sådan brist i handläggningen att planärendet inte kan godtas. Man måste enligt domen dessutom beakta om motsvarande uppgifter finns som underlag i tidigare eller pågående andra ärenden.

Även i Mark- och miljööverdomstolens dom den 11 juli 2013 i mål nr P 2324-13 sattes kravet på alternativredovisningen lågt. Här vägde Mark- och miljööverdomstolen in bl.a. det faktum att det var fråga om en utökning av befintlig verksamhet på platsen.

Den verksamhet som den aktuella ansökan avser kan delvis ses som en form av utökning av befintlig verksamhet eftersom avfall från befintliga verksamheter inom området ska tas om hand av reningsverket/biogasanläggningen som detaljplanen syftar till att tillåta på platsen.

Det har i princip rört sig om samma samråds-krets i både tillståndsärendet och detaljplaneärendet. Innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen i tillståndsärendet har således varit känt för allmänheten och berörda myndigheter och dessa har också haft tillgång till beskrivningen.

JB och **AB** har anfört i huvudsak följande: De känner sig oroade över biogasanläggningen för såvitt de vet finns det inte någon sådan anläggning som kör fiskavfall som inte luktar illa.

MK har anfört i huvudsak följande: Kommunen har vägrat ta till sig den oro som finns från närboende. En mer huvudlös placering av biogasanläggningen är svår att hitta. En försöksanläggning av denna typ är ett stort risktagande när det gäller olägenheter av lukt.

LD och **HD** har anfört i huvudsak följande: Placering av verksamheter med luktutsläpp som Hagaberg och Ödegården har visat sig vara problematiska. Hogenäset industriområde kan vara lösningen i lokaliseringsfrågan. Fördelar där är att det inte finns någon tätort i förhärskande vindriktning, att transporter inte passerar någon tätort mot motorvägen E6, Munkedal och Lysekil, att industrin får ”släppa loss” samt att det inte finns något strandskydd att ta hänsyn till. Om en ordentlig opartisk lokalisering emellertid hade utförts hade det stått klart att en placering bredvid rökeriet Leröy bara ökar risken för olägenheter dygnet runt. Nu gjordes en partisk lokaliseringsutredning utförd av exploatören själv. Det har aldrig varit Rena Hav AB:s intention att bygga något på Hogenäset och nollösningen talar för sig själv. Att bygga i strandskyddat området är inte tillåtet. De önskar att Mark- och miljööverdomstolen ser aktuell detaljplan och detaljplan för Z m.fl. i Väjern som en helhet och stoppar exploateringen av den fina kusten. Cirka 30 närboende motsätter sig det planerade reningsverket och biogasanläggningens lokalisering.

MA, KH, KG och **ILS** har anfört i huvudsak följande:

Det är inte lämpligt att ändra en detaljplan så att man kan bygga en biogasanläggning och ett reningsverk på platsen och sedan hänvisa till att planen är till för industri ”ej störande för omgivningen”. En biogasanläggning klassas som miljöfarlig verksamhet.

Aktören Camparus AB, som kommunen anlitat för att göra MKB:n, är också en av ägarna till Rena Hav AB, BG. Det förhållandet ger ingen tilltro i detta sammanhang.

K och **SE** har anfört i huvudsak följande: Detaljplanen skulle påverka turistnäringen negativt. Den oåterkalleliga förstörelsen av unik fauna och natur genom sprängning av berg är oacceptabel. Under byggandet av anläggningen kommer det bli omfattande störningar för boende i området. Det är också risk för ökad trafik till och från anläggningen. Det är också risk för värdeminskning av fastigheterna i området då det inte är trevligt att bo i ett industriområde. De upplever redan i dag problem med

stank från rökeriet Leröy och hänvisar till andra biogasanläggningar i regionen.

Lämplig alternativ mark finns tillgänglig i Hogenäs industriområde där stanken och trafiken inte skulle störa omgivningen.

KME har anfört i huvudsak följande: Det har inte utförts någon opartisk lokaliseringstudering. Parallellt med aktuell plan planerar kommunen nya bostadsområden 400 meter från biogasanläggningen samt flerbostadshus i Väjern. En samordnad långsiktig planering och lokalisering krävs för att det ska finnas lugna bostadsområden och naturområden för fritt friluftsliv som inte störs av lukt och bullerintensiva industrier. Närboende har sedan etableringen av Leröy fiskrökeri på Hagaberg/Ödegården haft stora luktolägenheter och har trots klagomål inte fått något gehör från kommunen. En eventuell biogasanläggning borde placeras på Hogenäs industriområde. Biogasanläggningen behöver inget vattennära läge.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

I mål som överklagas till mark- och miljödomstol ska enligt 5 kap. 1 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Enligt 15 § första stycket den lagen är huvudregeln att domstolen ska ge en motpart tillfälle att svara inom en viss tid. I andra stycket samma paragraf görs två undantag för att undvika onödiga och kostnadskrävande kommuniceringar. Enligt den första punkten behöver motparten inte få tillfälle att yttra sig om det saknas anledning att anta att ärendet till någon del kommer att avgöras till motpartens nackdel. I den andra punkten finns en undantagsregel för det fall motparten är en förvaltningsmyndighet och det är onödigt att myndigheten ges tillfälle att svara.

Mark- och miljödomstolen har avgjort målet utan att kommunicera överklagandet med motparten Sotenäs kommun. Avgörandet innebär att mark- och miljödomstolen har ändrat länsstyrelsens beslut och upphävt kommunfullmäktiges i Sotenäs kommuns beslut att anta detaljplanen. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att inget av undantagen från skyldigheten att ge motparten tillfälle att yttra sig är tillämpliga. Mark- och miljödomstolen skulle alltså ha gett kommunen möjlighet att bemöta överklagandet innan målet avgjordes. Att så inte skett utgör ett rättegångsfel som kan

antas ha inverkat på målets utgång. Rättegångsfelet är visserligen att anse som grovt men kan avhjälpas genom den prövning i sak som Mark- och miljööverdomstolen gör, utan att målet behöver återförvisas till mark- och miljödomstolen.

Mark- och miljööverdomstolen gör följande bedömning i frågan om detaljplanen:

Mark- och miljödomstolen har upphävt detaljplanen med hänvisning till brist på redovisning av alternativa lokaliseringar i detaljplanens miljökonsekvensbeskrivning. Kommunen har emellertid i planbeskrivningen hänvisat till miljökonsekvensbeskrivningen i det parallellt bedrivna tillståndsmålet för biogasanläggningen. I denna miljökonsekvensbeskrivning finns redogjort för varför vald plats är den lämpligaste och varför andra alternativ inte är lämpliga. Mark- och miljööverdomstolen kostaterar att miljökonsekvensbeskrivningen i tillståndsmålet utgör underlag även till detaljplaneärendet (jfr. Mark- och miljööverdomstolens bedömning i målet P 2134-15). Miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven på redovisning av alternativ lokalisering enligt 6 kap. 12 § miljöbalken. Skäl för att upphäva detaljplanen på denna grund saknas därmed.

I detaljplanen upphävs strandskyddet för en del av planområdet. I domen i mål M 1213-16 den 10 november 2016 där biogasanläggningen tillståndsprövades av mark- och miljödomstolen anges att bedömningen av strandskyddsfrågan har vägts in i lokaliseringsprövningen. Frågan om strandskydd har inte särskilt behandlats i den nu överklagade domen. Av länsstyrelsens beslut framgår att den i sin tillsyn enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen beslutade att inte överpröva kommunens antagandebeslut. Länsstyrelsen har därmed alltså tagit ställning till att kommunens beslut att upphäva strandskyddet inte strider mot bestämmelserna i 7 kap. miljöbalken. Mark- och miljööverdomstolen gör ingen annan bedömning.

Beträffande fråga om jäv delar Mark- och miljööverdomstolen länsstyrelsens bedömning.

Sammantaget finner Mark- och miljööverdomstolen att vad som förekommit här inte föranleder domstolen att göra någon annan bedömning än den länsstyrelsen gjort.

Mark- och miljödomstolens dom ska därmed ändras och kommunfullmäktiges i Sotenäs kommun beslut att anta detaljplanen ska fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Per Sundberg, Roger Wikström och Eywor Helmenius (referent) samt tekniska rådet Karina Liljeroos.

Föredragande har varit Linda Ålander.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-09-30
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr P 2141-16

KLAGANDEN

1. MA
2. MA,
3. AB,
4. JB,
5. HD,
6. LE,
7. KE,
8. SE,
9. EF,
10. KG,
11. JH,
12. KH,
13. ACHJ,
14. BJ,
15. SJ,
16. MK,
17. KME,
18. LD,
19. IS,
20. MTJ

MOTPART

Sotenäs kommun, 456 80 Kungshamn

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut den 19 april 2016 i ärende nr 403-9990-2016, se bilaga 1

SAKEN

Detaljplan för del av X och Y i Kungshamn, Sotenäs kommun

DOMSLUT

Med ändring av länsstyrelsens beslut upphäver Mark- och miljödomstolen Kommunfullmäktige i Sotenäs kommuns beslut den 18 februari 2016, § 21, att anta detaljplan för del av X och Y i Kungshamn, Sotenäs kommun. _____

Dok.Id 339255

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänernsborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 08:00-16:00 -

BAKGRUND

Kommunfullmäktige i Sotenäs kommun (kommunen) beslutade den 18 februari 2016, § 21, att anta en detaljplan för del av X och Y i Kungshamn. Syftet med planen angavs vara att utöka byggrätten inom befintligt industriområde för att skapa förutsättningar att uppföra en biogasanläggning med reningsverk i anslutning till fiskberedningsindustrierna Orkla och Leröy.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län beslutade den 19 april 2016 att avslå överklaganden från närboende, se bilaga 1.

YRKANDEN M.M.

MA, MA, AB, JB, HD LE, KE, SE, EF, KG, JH, KH, ACHJ, BJ, SJ, MK, KME, LD, IS och MTJ har överklagat länsstyrelsens beslut och, som det får förstås, i första hand yrkat att beslutet att anta detaljplanen ska upphävas. I andra hand har de yrkat att gränsvärden från länsstyrelsens tillstånd samt utlåtandet avseende lukt införs i detaljplanens bestämmelser. Till stöd för sin talan har de anfört bland annat följande.

Det är för få som ansetts som sakägare, trots att det är en så allvarlig verksamhetstablering som en biogasanläggning i ett område som tidigare planlagts för konservindustri. Tjänstemännen har undanhållit de luktolägenheter som redan råder. Kvoten med dålig lukt i området är med råge fylld!

Beslutet grundas på en konsultrapport där man "glömt" att redovisa osäkerheten i beräkningarna, trots att osäkerheten kan resultera i ej godkända värden. MKB:n är framtagen av en person som är ekonomiskt involverad i det tillståndssökande Rena Hav, vilket utgör jäv. I MKB:n saknas möjligheten att ha en uppgraderingsanläggning i slutsteget. Att få tillgång till biobränsle i kommunen hade varit en enorm tillgång för allmänheten. En biobränslesatsning skulle kunna ändra transportbalansen,

vilken anges som en av huvudorsakerna till nuvarande lokalisering, och om transportererna kan utföras CO₂/CO-neutralt blir hela Sotenäs ett möjligt alternativ för lokalisering. En uppgraderingsanläggning gör att man tar vara på all gas som produceras i biogasanläggningen och att överproduktionen inte behöver facklas. Detta är i det allmännas intresse.

Det finns ett mycket bättre alternativ, vilket Rena Hav själva har visat på. Hogenäs industriområde ligger i Sotenäs kommuns industriområde för ”störande och lukttande industri”. De korta sträckor som råder inom kommunen gör att även en placering på Hogenäs industriområde hade varit en stor miljövinst gentemot att, som idag, köra avfallet till Norge eller Danmark.

För det fall att beslutet att anta detaljplanen inte upphävs önskar de att gränsvärden från länsstyrelsens tillstånd införs i detaljplanens bestämmelser enligt följande.

”Immissionsvärden vid bostäder får ej överstiga 1 Ou_e/m³, som timmedelvärde räknat som 99-percentil för en månad. Bolaget ska följa de riktlinjer som tillämpas i Norge, Klima- och Forurensningsdirektoratet angående luktemissioner (TA 3019, 2013). Utsläpp av luft från skorstenen ska vara renad så att den maximalt innehåller 500 Ou_e/m³.”

Om beslutet inte upphävs önskar de vidare att utlåtandet från länsstyrelsens tillstånd, avsnittet ”lukt” skrivs in på plankartan enligt följande.

”Anläggningen ska vara utformad så att det alltid råder undertryck i lokaler där substrat lossas eller i övrigt hanteras och där det finns risk för spridning av illaluktande ämnen. Luftflöden innehållande lukttande ämnen av betydelse för den totala luktbelastningen från anläggningen ska renas i luktreningsutrustning som är dimensionerad och underhållen så att den totala luktbelastningen från anläggningen inte ger upphov till luktolägenheter i omgivningen. Anläggningens luktreningsutrustning ska vara slutbesiktigad och idrifttagen innan produktionsprocessen, inklusive provdrift sätts igång. Luktreningsutrustningen ska vara utformad så att illaluktande luftströmmar tas omhand även vid underhållsarbeten och driftstörningar. Senast i samband med förstagångsbesiktningen ska en luktmätning göras för att verifiera de olika utsläppskällornas bidrag till anläggningens totala luktbelastning.”

Närmaste hus ligger ca 80 meter från biogasverket och det ligger inom tätorten Kungshamn. Utöver detta ligger ytterligare 12-13 bostadshus ett stenkast bort, följt av hela Väjern 500-600 meter från biogasverket, dessutom i den förhärskande vindriktningen. Även när det blåser åt andra håll än direkt åt nordost får Väjern vinden mot sig p.g.a. den topografi som råder i området.

De enskildas rätt till ett kvalitativt och bekymmersfritt boende utan fysiska och psykiska olägenheter måste prioriteras. En villa/lägenhet konstrueras normalt med inre undertryck i förhållande till omgivande utemiljö för att undvika fuktskador. Den ska inte konstrueras så att den blir helt tät. Lukt från omgivande miljö tränger in i villan oavsett var man väljer att placera friskluftsintaget. Vid de tillfällen då röken träffar villan/lägenheten kommer således röklukt att kännas och upplevas som en olägenhet. Den enda möjligheten att undvika detta är att ha en villa/lägenhet som inte träffas direkt av röken, alltså en annan lokalisering av biogasanläggningen.

Enligt lokaliseringsprincipen ska sådan plats väljas som är lämplig med hänsyn till miljöbalkens mål och till bestämmelser om hushållning av mark- och vattenområden. Platsen ska väljas så att ändamålet kan uppnås med minsta intrång och olägenheter för människors hälsa och miljön. Så har ej skett och valet av lokaliseringen av verksamheten är därför inte i enlighet med miljöbalkens krav och mål.

Det saknas redovisning av alternativa lägen för projektet. Inte heller framgår förkastade placeringar, planer och idéer. Detta gör att detaljplanen och MKB:n inte är i enlighet med gällande miljölagstiftning.

För tillfället är det problem med biogasanläggningar i Brålanda och vid Trestad center vid Vänersborg/Trollhättan. I Spankenburg i Nederländerna finns en anläggning som med tanke på substratet liknar den planerade på Hagaberg. Biogasanläggningen i Spankenburg har sådana problem att hela staden stinker. Invånarna har fått somatiska symptom som huvudvärk, illamående, sömnlöshet eller -besvär, psykosomatiska sjukdomar och stressrelaterade hälsoproblem.

Efter beslutet har framkommit aspekter att beakta inom bl.a. arbetsmiljö och hälsorisker, det finns därför synnerliga skäl att pröva ärendet igen. Vid hög exponering av endotoxin under längre tid kan man drabbas av nedsatt lungfunktion, astma, luftvägsinflammationer och influensaliknande symptom. I vissa fall har man uppmätt höga halter även utanför anläggningarna.

De känner sig kraftigt förbisedda och grundlurade.

Kommunens planer i ÖP11, alltså att ”bygga ihop” Kungshamn och Väjern med ett nytt bostadsområde strax öster om det tilltänkta biogasverket, är något de ser mycket positivt på. Det är det enda självklara stället där orterna kan växa och expandera. Miljönämnden i mellersta Bohuslän skriver i sitt remissyttrande att ett byggande av biogasverket på den tilltänkta platsen äventyrar byggandet av bostäder. Tar man i beaktande hur mycket ödemark som finns inom en mil från den tilltänkta platsen framstår det som ytterst märkligt att lägga ett biogasverk så nära orterna och dessutom äventyra dessas framtida expansion.

DOMSKÄL

Klagorätt

Vem som får överklaga ett beslut att anta en detaljplan framgår av 22 § förvaltningslagen (1986:223) i kombination med 13 kap. 11 § plan- och bygglagen (2010:900, PBL).

Mark- och miljödomstolen kan konstatera att de klagande uppfyller de formella kraven i PBL och bedömer att de är berörda på ett sådant sätt att de enligt 22 § förvaltningslagen ska anses ha rätt att klaga på beslutet att anta detaljplanen.

Prövningens omfattning

Då domstolen prövar ett överklagande av ett beslut att anta en detaljplan får endast prövas om beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna. I sådant fall ska beslutet i sin helhet upphävas och i annat fall ska beslutet fastställas i sin helhet (13 kap. 17 § PBL).

Mark- och miljödomstolen har alltså ingen möjlighet att besluta om ändringar av den överklagade detaljplanens innehåll.

Klagandena har bl.a. angett att det finns brister i redovisningen av miljökonsekvenser som utgjort underlag för beslut i ärendet samt att det saknas en redovisning av alternativ i den till detaljplanen hörande miljökonsekvensbeskrivningen.

Miljökonsekvensbeskrivning

I 4 kap. 34 § PBL anges att om genomförandet av en detaljplan kan antas få en betydande miljöpåverkan, ska redovisningen i planbeskrivningen i fråga om miljökonsekvenserna ha det innehåll som följer av 6 kap. 12 § och 13 § första stycket miljöbalken (MB).

Enligt 6 kap. 12 § MB ska i en miljökonsekvensbeskrivning den betydande miljöpåverkan, som planens eller programmets genomförande kan antas medföra, identifieras, beskrivas och bedömas. Rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd ska också identifieras, beskrivas och bedömas. Bestämmelsen avser att genomföra artikel 5 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan.

Utgångspunkten för avgörandet av vilka alternativ som är rimliga att bedöma är alltså planens eller programmets syfte. Med rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets geografiska räckvidd menas olika alternativa sätt att uppnå målen med planen eller programmet. När det gäller markanvändningsplaner är uppenbara alternativ att områden - som avdelats för en viss typ av verksamheter eller ändamål - utnyttjas för ett annat ändamål, liksom att alternativa områden väljs ut för sådana verksamheter och ändamål. Alternativen kan alltså handla om alternativ lokalisering av den typ av verksamhet som man planerar för (prop. 2003/04:116 s. 64).

När det gäller redovisning av alternativa lösningar görs ingen skillnad mellan å ena sidan bedömningskraven för utkast till planer och program och å andra sidan dem som tillämpas för alternativa lösningar. Det centrala i kravet är att den betydande miljöpåverkan som planen eller programmet respektive alternativen kan antas medföra fastställs, beskrivs och bedöms på ett likvärdigt sätt. Kraven i artikel 5.2 beträffande omfattningen och detaljeringskraven avseende uppgifterna i miljörapporten gäller även de alternativa lösningarna. Det är väsentligt att den myndighet eller det parlament som ansvarar för antagandet av planen eller programmet, liksom de myndigheter och den allmänhet som deltar i samråd, bibringas en riktig bild av vilka realistiska alternativ som finns och att man förklarar varför de inte anses vara den bästa lösningen (Kommissionens handbok, Genomförande av direktiv 2001/42 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan, s. 26).

Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) har den 26 februari 2013 i mål nr P 4149-12 upphävt ett beslut att anta detaljplan då det i miljökonsekvensbeskrivningen saknades beskrivning av alternativ. I denna angavs att två alternativa lägen för anläggningen hade studerats tidigare, att det fanns vissa fördelar med dem men att alternativen inte var genomförbara eftersom markfrågorna bedömdes vara svårlösta. Någon närmare uppgift om vilka dessa alternativ var eller på vilka grunder som markfrågorna i dessa bedömdes som svårlösta framgick inte. Kommunen hade i målet hävdade att det inte varit meningsfullt att ytterligare beskriva alternativen. MÖD uttalade att det av handlingarna framgick att alternativa lokaliseringar funnits, men för att beslutsfattare och allmänhet ska kunna göra en bedömning av om alternativ eftersökts måste det åtminstone finnas en redogörelse för vilka dessa alternativ är och varför de valts bort.

I den i målet aktuella planbeskrivningen anges att syftet med planen är att utöka byggrätten inom befintligt industriområde för att skapa förutsättningar att uppföra en biogasanläggning med reningsverk i anslutning till fiskberedningsindustrierna Orkla och Leröy.

Miljökonsekvensbeskrivningen redogör kortfattat för nollalternativet. Vad gäller lokalisering anges bl.a. att fastigheten på Hagaberg redan ligger på ett industriområde som sedan länge är ianspråktaget för storskalig industri, främst fiskberedning. Den planerade aktiviteten utgör ett sätt att omhänderta avfall från den befintliga verksamheten enligt ett kretsloppstänkande.

Av samrådsredogörelsen framgår att bristen på alternativredovisning påpekats av Miljönämnden i mellersta Bohuslän. Kommentaren till detta är att i samband med antagandet av översiktsplanen har Sotenäs kommun pekat ut Hagaberg som ett lämpligt område för industriell/storskalig verksamhet med behov av vattenanknytning. Översiktsplanen pekar också ut Hagaberg med omgivning som en befintlig störningszon för lukt. Planläggningen överensstämmer med översiktsplanen och någon ytterligare lokalisering avseende planläggningen för industri är inte aktuell.

Mark- och miljödomstolen noterar att någon alternativ lokalisering eller någon redovisning av alternativa lösningar inte finns beskrivna i MKB:n. Inte heller i planbeskrivningen finns någon alternativredovisning eller motivering till varför en sådan saknas. I vissa fall kan det naturligtvis vara så att verksamheten är svår att lokalisera och att det saknas rimliga alternativ. Även om bara rimliga alternativ behöver beskrivas måste enligt mark- och miljödomstolen i de fall kommunen anser att rimliga alternativ saknas åtminstone redovisas skälen för detta ställningstagande. Även om det framgår av handlingarna i ärendet att den valda platsen ur ett verksamhetsperspektiv har vissa givna fördelar så är ändå en alternativdiskussion relevant med hänsyn till den känsliga omgivningen med närbelägna bostäder. Med hänsyn till kraven i 6 kap. 12 § miljöbalken är avsaknaden av detta en sådan brist i handläggningen av planärendet som inte kan godtas. Mot denna bakgrund finner mark- och miljödomstolen att kommunens beslut att anta detaljplanen ska upphävas.

Vid denna utgång prövas inte övriga invändningar mot planen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 21 Oktober 2016

Susanne Lindblad

Martin Kvarnbäck

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Susanne Lindblad, ordförande, och tekniska rådet Martin Kvarnbäck. Föredragande har varit beredningsjuristen Marina Fagermoen.